

РІШЕННЯ РАЗОВОЇ СПЕЦІАЛІЗОВАНОЇ ВЧЕНОЇ РАДИ ПРО ПРИСУДЖЕННЯ СТУПЕНЯ ДОКТОРА ФІЛОСОФІЇ

Разова спеціалізована вчена рада Державного біотехнологічного університету Міністерства освіти і науки України прийняла рішення про присудження здобувачеві Кузіній Вікторії Юріївні наукового ступеня доктора філософії з галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки» за спеціальністю 051 - «Економіка» на підставі публічного захисту дисертації на тему: «Ефективність виробництва пивоварного ячменю в умовах трансформаційних змін» від 18 грудня 2023 року.

Кузіна Вікторія Юріївна народилася 28 лютого 1983 року в м. Харків, громадянка України. Освіта вища: у 2005 році закінчила Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди за спеціальністю «Педагогіка і методика середньої освіти (мова та література: англійська, турецька)», дипломи бакалавра та спеціаліста з відзнакою; за спеціальністю «Правознавство», кваліфікація – юрист, дипломи бакалавра та спеціаліста. У 2015 році закінчила Українську інженерно-педагогічну академію за спеціальністю «Педагогіка вищої школи», диплом магістра з відзнакою. З 2019 по 2023 роки навчалася в аспірантурі Харківського національного аграрного університету ім. В.В. Докучаєва та Державного біотехнологічного університету за спеціальністю 051 «Економіка» з галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки».

Професійний досвід: 15 річний досвід викладацької та педагогічної роботи в закладах середньої освіти та вищої школи - англійська та турецька мови для усіх вікових груп; 8 років практичної роботи юристом, з акцентом на бухгалтерський облік.

Особисті дані: виховує двох дітей.

Здобувач має 19 наукових публікацій, 16 з яких одноосібних, у тому числі 10 статей у наукових фахових виданнях України, 2 статті у наукових фахових виданнях України, включених до міжнародних наукометричних баз даних, з них 1 стаття - у виданні, включеному до міжнародної бази даних Scopus, та 9 тез доповідей на науково-практичних конференціях різних рівнів.

Наукові праці, в яких опубліковано основні результати дисертації

1. Кузіна В.Ю. Трансформація солодової галузі України на шляху інтеграції до європейського економічного простору. *Економіка та держава*. 2020. № 2. С.127 -130. DOI: [10.32702/2306-6806.2020.2.127](https://doi.org/10.32702/2306-6806.2020.2.127)
http://www.economy.in.ua/?op=1&z=4524&i=22/http://www.economy.in.ua/pdf/2_2020/25.pdf

2. Кузіна В.Ю. Сорт — найрезультативніший засіб підвищення ефективності виробництва пивоварного ячменю. *Агросвіт*. 2020. №15. С. 60-66. DOI:[10.32702/2306-6792.2020.15.60](https://doi.org/10.32702/2306-6792.2020.15.60); <http://www.agrosvit.info/?op=1&z=3273&i=8>
3. Кузіна В.Ю. Місце України на світовому ринку ячменю. *Причорноморські економічні студії*. 2020. Вип. 55-1. С.12-20. <https://doi.org/10.32843/bses.55-2>; http://bses.in.ua/journals/2020/55_1_2020/4.pdf
4. Кузіна В.Ю. Вплив погодних факторів на ефективність виробництва пивоварного ячменю. *Галицький економічний вісник*. 2020. Вип. 6 (67). С.7-18. https://doi.org/10.33108/galicianvisnyk_tntu2020.06.007
https://doi.org/10.33108/galicianvisnyk_tntu2020.0
5. Ульянченко О.В., Кузіна В.Ю. Управління пивоварною якістю ячменю в Україні: досвід світових компаній. *Вісник ХНАУ ім. В.В. Докучаєва. Серія «Економічні науки»*. 2020. № 2. С. 33-45. <https://repo.btu.kharkov.ua/handle/123456789/272>
6. Кузіна В.Ю. Якість як ключовий показник ефективності виробництва ячменю пивоварного призначення. *Економіка АПК*. 2020. № 12. С. 103 -111. DOI: <https://doi.org/10.32317/2221-1055.202012103>; [ekonomikaapk_2020_12_p_103_111.pdf](https://doi.org/10.32317/2221-1055.202012103)
7. Кузіна В.Ю. Технологія ефективного виробництва ячменю пивоварного призначення. *Інноваційна економіка*. 2021. № 1-2 [86]. С. 94 -101. <https://doi.org/10.37332/2309-1533.2021.1-2.13>
8. Кузіна В.Ю. Трансформації на ринку зерна ячменю. *Вісник аграрної науки*. 2021. № 6 (819). С. 81-86. DOI: <https://doi.org/10.31073/agrovisnyk202106-10>
9. Viktoriia Kuzina. Investment and innovation components of formation of the malt industry in Ukraine. *European journal of economics and management*. Volume 6 Issue 4 2020. С.77-82. https://eujem.cz/wp-content/uploads/2020/eujem_2020_6_4/12.pdf
10. Mariia V. Dykha, Viktoriia Kuzina, Kostyantyn Serdyukov (2021). Grain pricing in Ukraine: A case study of malted barley. *Innovative Marketing*. 17(4), 26-36. doi:10.21511/im.17(4).2021.03; [http://dx.doi.org/10.21511/im.17\(4\).2021.03](http://dx.doi.org/10.21511/im.17(4).2021.03)

Наукові праці, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації

1. Кузіна В. Ю. Інтеграція національного товаровиробника солодової продукції до європейської спільноти. Проблеми і перспективи інноваційного розвитку аграрного сектора економіки в умовах інтеграційних процесів : матеріали Міжнародної науково-практичної конференції, присвяченої 90-річчю економічної освіти в ХНАУ ім. В.В. Докучаєва (3 - 4 жовтня 2019 р.). Частина 2. Харків. 2019. С. 18 -22.

2. Захаров І.К., Кузіна В.Ю. Актуальність інтеграційних процесів в аграрному секторі. Матеріали підсумкової науково-практичної конференції професорсько-викладацького складу і здобувачів наукових ступенів, 19–20 березня 2020р.; у 2 частинах. Харків: ХНАУ, 2020. Ч. II. С. 47 -49.

3. Kuzina V. Integration of the malt industry of Ukraine to the world market. International economics and International relations. Scientific Research in XXI Century. Proceedings of the 3rd International Scientific and Practical Conference. Ottawa, Canada (26 - 28.03.2020). 2020. P. 5 – 9.

4. Кузіна В.Ю., Захаров І.К. Інновації як фактор забезпечення ефективного виробництва пивоварного ячменю. Управління соціально-економічними трансформаціями господарських процесів: реалії і виклики: збірник тез доповідей II Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції (м. Мукачєво, 6-7 квітня 2020 р.). Мукачєво: МДУ, 2020. С. 274 – 277.

5. Кузіна В.Ю. Інвестиції як інструмент модернізації солодової галузі України. International economics and International relations. International forum problems and scientific solutions. Proceedings of the 3rd International Scientific and Practical Conference. Melbourne, Australia (26- 28.04.2020). 2020. С. 18 – 23.

6. Kuzina V. Development of the malt industry in Ukraine. Paradigmatic view on the concept of world science: Collection of scientific papers «ΛΟΓΟΣ» with Proceedings of the International Scientific and Practical Conference (Vol.1). Toronto, Canada (August 21, 2020). 2020. (Vol.1). P. 48 -49.

7. Кузіна В. Ю. Реалії сучасного маркетингу ячменю пивоварного призначення в Україні. Економічні читання: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., присвяч. 85-річному ювілею професора В.Й. Шияна (19 лютого 2021р.). Харків. нац. аграр. ун-т ім.В.В.Докучаєва. Харків: ХНАУ, 2021. С. 258- 261.

8. Кузіна В. Ю. Трансформації в структурі глобального ринку зерна. Наукові погляди на вдосконалення економічної системи: напрями і пріоритети розвитку: збірник матеріалів Міжнародної науково-практичної конференції (12 червня 2021 року). Східноукраїнський інститут економіки та управління. Запоріжжя: ГО «СІЕУ», 2021. С. 29-31.

9. Kuzina V. Indicators of the feasibility of producing barley for brewing use in Ukraine. Актуальні проблеми та перспективи розвитку України в галузі управління та адміністрування: ініціативи молоді: матеріали III Міжнар. наук.-практ. інтернет-конф. здоб. вищ. освіти і мол. учених (22 жовтня 2021 р.). Держ. біотехнологічний ун-т. Харків, 2021. С. 288-290.

У дискусії взяли участь голова та члени спеціалізованої вченої ради:

Самойлик Юлія Василівна – доктор економічних наук, професор, професор кафедри економіки та міжнародних відносин Полтавського державного аграрного університету.

Зауваження та дискусійні положення дисертаційної роботи, викладені у відгуку офіційного опонента:

Позитивно оцінюючи результати дисертаційної роботи, варто вказати на деякі зауваження та дискусійні положення:

1. Позитивно оцінюючи дослідження автора щодо ефективності вирощування пивоварного ячменю в сільськогосподарських підприємствах, варто зазначити, що робота виглядала б більш переконливо, якби авторка більше уваги приділила виявленню особливостей вирощування та ефективності виробництва пивоварного ячменю в сільськогосподарських підприємствах різного типу, зокрема великих інтегрованих формуваннях та малих фермерських господарствах.

2. У дисертаційній роботі виявлено основних стейкхолдерів ринку пивоварного ячменю, що є позитивним (С. 165-170). Разом з тим, автору доцільно було б детальніше розглянути питання монополізації ринку пивоварного ячменю і значної залежності ефективності виробництва цього товару від попиту великих пивоварних підприємств.

3. У контексті розв'язання важливого наукового питання розвитку малих форм господарювання в агробізнесі у дисертаційній роботі могли б знайти відображення питання розвитку крафтового виробництва пива на кооперативних засадах об'єднання виробників пивоварного ячменю.

4. Автор розглядає ефективність виробництва пивоварного ячменю в умовах трансформаційних змін, для більш структурованого дослідження доцільно було б чіткіше окреслити, які саме трансформаційні зміни здійснюють найбільший вплив на цю галузь, провести їх ранжування та виділити найбільш значущі.

5. Другий розділ дисертаційної роботи присвячений формуванню структурованого ринку для забезпечення сталого виробництва пивоварного ячменю в Україні (С. 98-118). При цьому, автору доцільно було б чіткіше окреслити принципи та складові елементи сталого виробництва, а також приділити більше уваги екологічним аспектам виробництва пивоварного ячменю.

6. У п. 3.2. автор пропонує впровадити інтегровану систему управління пивоварною якістю з метою підвищення економічної ефективності виробництва солодового ячменю. Ці пропозиції виглядали б більш переконливо, якби у дисертації було наведено конкретний приклад імплементації цієї системи в діяльність суб'єктів господарювання з розрахунком економічного ефекту.

Зазначені зауваження та дискусійні положення носять рекомендаційний характер, при цьому, не знижують наукової цінності та практичного значення дисертаційної роботи та не впливають на її позитивну оцінку.

Халатур Світлана Миколаївна - доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри фінансів, банківської справи та страхування Дніпровського державного аграрно-економічного університету.

Дискусійні положення та зауваження щодо змісту, структури та оформлення дисертації, викладені у відгуку офіційного опонента:

Оцінюючи позитивно дисертацію Кузіної В.Ю. варто звернути увагу на окремі недоліки і дискусійні положення:

1. Проведене дослідження еволюції наукових поглядів представників різних економічних шкіл дозволило визначити поняття «ефективність» товаровиробника в напрямках: оцінки співставлення результату та витрат (у різних формах) та співставлення отриманого результату з тими цілями, які поставлені перед підприємством (стор. 47-53). Однак, доцільно було б уточнити місце зовнішнього середовища в цьому процесі, вплив факторів внутрішнього середовища.

2. Авторкою запропоновано методичні підходи оцінки кон'юнктури ринку пивоварного ячменю, визначення впливу співвідношення попиту і пропозиції на формування ціни поточного маркетингового року та обґрунтування необхідності прогнозування очікуваного ефекту з урахуванням впливу кон'юнктури ринку (стор. 75-80). Проте, доречно було б надати пояснення щодо вибору та способів розрахунку зазначених показників.

3. Дисертаційна робота значно виграла б, якби авторка, розкриваючи місце України на світовому ринку ячменю (стор. 91-112) на основі аналізу світового досвіду, систематизувала пріоритети розвитку галузі відповідно до вимог Євросоюзу. Оскільки 23 червня 2022 Україна отримала статус кандидата у члени Європейського Союзу і необхідні чіткі кроки для того, щоб Україна стала повноправним членом ЄС.

4. Авторці бажано було б збільшити кількість посилань на іноземні першоджерела у списку використаної літератури першого розділу, що дозволило б у більш повній мірі здійснити узагальнення теоретичних підходів до визначення сутності категорії «ефективність», як об'єкту управління, а також наукових підходів щодо узагальнення практики масового виробництва пивоварного ячменю (стор. 47-53), використовуючи при цьому їх позитивний досвід.

5. Безсумнівно здобутком автора є проведений аналіз у Розділі 3 «Основні напрямки підвищення економічної ефективності виробництва пивоварного ячменю» і на його основі запропоновано класифікацію індикаторів визначення доцільності розвитку виробничого напрямку з урахуванням специфіки існуючих ринкових умов, яка може слугувати для аграрія за методикою консолідованої оцінки інвестиційної привабливості виробництва пивоварного ячменю засобом раціонального поєднання ресурсних можливостей господарства, порівняльного аналізу існуючих технологій та основних

економічних показників у обов'язковому співставленні з показниками якості зерна продукції відповідно до вимог цільового призначення (стор. 166-168). При цьому автору доцільно було б розглянути та узагальнити позитивний досвід ділової співпраці прибуткових і неприбуткових підприємств, а також залучення інвестицій суб'єктів господарювання інших сфер бізнесу.

Разом із тим висловлені зауваження, насамперед, характеризують складність проблеми, що досліджується, вони істотно не впливають на загальну позитивну оцінку дисертаційної роботи Кузіної Вікторії Юрїївни.

Білоусько Таміла Юрїївна - кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри економіки та бізнесу Державного біотехнологічного університету, м. Харків. Офіційний рецензент.

Дискусійні положення та зауваження до дисертаційної роботи, викладені в рецензії:

1. У першому розділі дисертаційного дослідження (п.1.2.) авторкою наведено показники, які дозволяють оцінити стан ринку зерна та спрогнозувати можливі тенденції розвитку кількісних та якісних параметрів (стор.69). Вважаємо, що до цих показників доцільно було б включити розвиненість інфраструктури регіону (у томі числі наявність елеваторів, зерносковищ) та логістичний потенціал, які мають суттєвий вплив на стан ринку зерна.
2. У першому розділі (п.1.3) авторкою зазначається, що ефективність виробництва ячменю пивоварного призначення формується за рахунок різних факторів, серед яких «організаційно-управлінський хист аграрного менеджменту» та «управлінсько-підприємницький хист менеджменту» (стор. 78). Бажано було б більш детально розкрити сутність та зміст цього фактору.
3. Назви розділів і підрозділів варто відкоригувати, оскільки окремі з них потребують уточнення відповідно до змісту роботи (Розділ 2 та п. 2.1. та п 2.2.).
4. Вважаємо дискусійним прирівнювання впливу погодних факторів до технології вирощування (стор. 128-129, табл. 2.19).
5. Авторкою визначена питома вага факторів впливу на урожайність і пивоварну якість ячменю (табл. 2.36, стор. 148). Вважаємо дискусійним, що зазначені фактори однаково впливають на урожайність та якість зерна.
6. Бажано було б представити інтегровану систему управління пивоварною якістю ячменю (п.3.2) графічно, що надало б більшої наочності запропонованої організаційної структури.
7. В п.3.3. дисертації авторкою більше уваги приділено саме технологічним чинникам підвищення ефективності виробництва пивоварного ячменю. Бажано було б більш чітко визначити потенційні маркетингово – логістичні стратегії для вітчизняних агровиробників.

Пономарьова Марина Сергіївна - кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри ЮНЕСКО «Філософія людського спілкування» та соціально-гуманітарних дисциплін Державного біотехнологічного університету, м. Харків. Офіційний рецензент.

Дискусійні положення та зауваження до дисертаційної роботи:

В дисертації роботі присутні деякі дискусійні положення, суть полягає в наступному.

1. У першого розділу дисертації здобувачем проведено ґрунтовний аналіз науково-теоретичної сутності ефективності виробництва зерна, визначено особливе місце та значення пивоварної якості та надано авторське визначення ефективності. Проте, доцільною була б систематизація поглядів різних науковців-дослідників в аспекті пошуку єдності та протиріч цих поглядів.

2. В роботі, на наш погляд, питання щодо досвіду ефективного виробництва пивоварного ячменю в країнах ЄС висвітлені не в повній мірі, або навмисно з якихось причин упущені. Вітчизняному сільгоспвиробнику і науковцю цікавою була б аналітика досвіду роботи європейського фермера.

3. Автор наголошує на широке і обов'язкове впровадження «Інтегрованої система управління пивоварною якістю ячменю» як комплексу управлінсько-господарчих, технологічних і контролюючих заходів. На наш погляд, на сторінках роботи, бажано було б в деталях рекомендувати порядок і процедуру розподілу відповідальності та контролю технологічних процесів та використання ресурсів, котрі необхідні для ефективного господарювання на всіх стадіях виробничо-збутової діяльності на рівні господарства.

4. Доречно було б викласти порівняння витрат на вирощуванні ячменю пивоварного призначення співмірно з ефектом по ряду основних сільськогосподарських культур в динаміці, що б допомагало зорієнтувати виробника при визначенні напрямку виробничої діяльності підприємства в рослинництві.

5. В дисертації в достатній мірі висвітлені особливості вирощування пивоварного ячменю та розроблені рекомендації з ефективного виробництва його в агропідприємствах. Поряд з цим, на нашу думку, доречним було б показати в цифрах (конкретизувати) постатейне порівняння витрат на всіх етапах виробничо-збутової діяльності. Це би більш наглядно характеризувало принципіві відмінності виробництва однієї й тієї ж культури за різних напрямків цільового використання.

6. Узагальнено практичний досвід та динаміку впровадження інновацій в секторі виробництва пивоварного ячменю в господарствах Північно-Східних регіонів України, досить детально висвітлена технологія. Проте, на нашу думку, не зовсім достатньо відведено місця технології No-Till (сучасної системи обробітку ґрунту, яка передбачає відмову від оранки землі) як одного

із шляхів зменшення собівартості і підвищення ефективності виробничого напрямку.

7. На окремих сторінках дисертаційної роботи відсутні посилання на літературні джерела. Список окремих літературних джерел оформлений з порушенням вимог.

Але надані зауваження не мають суттєвого впливу на загальний рівень та позитивну оцінку дисертаційної роботи Кузінї Вікторії Юрїївни.

Ломовських Людмила Олександрівна - доктор економічних наук, професор, професор кафедри глобальної економіки Державного біотехнологічного університету, м. Харків. Голова вченої ради.

Акцентувала, що після виходу повідомлення про захист була опублікована ще одна стаття дисертанта: «Агрокліматична залежність кон'юнктури ринку пивоварного ячменю» у науковому фаховому виданні України, включеному до міжнародних наукометричних баз даних; наголосила на унікальності отриманих даних та результатів, зробивши зауваження щодо проведення досліджень за різні періоди, а також доцільності оновлення низки даних, наведених у роботі.

Результати відкритого голосування:

«За» - 5 членів ради,

«Проти» - 0 членів ради,

«Утримались» - 0 членів ради.

На підставі результатів відкритого голосування спеціалізована вчена рада присуджує Кузінї Вікторії Юрїївни ступінь доктора філософії з галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки» за спеціальністю 051 - «Економіка» на підставі публічного захисту дисертації на тему: «**Ефективність виробництва пивоварного ячменю в умовах трансформаційних змін**», що відбулася 18 грудня 2023 року.

Голова разової
спеціалізованої вченої ради,
доктор економічних наук, професор

Людмила Ломовських